ГОДИНА XXXII. На Цетињу, у Суботу 25 Октобра 1903. БРОЈ 45.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 фор., на по године 2 фор.

За АУСТРО-УГАРСКУ БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год. 6 фор., на по год. 3 фор.

За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран. у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутницом непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а коме је наручије, г. *Перу Рамадановићу*, к. ц. агенту у Котор. Дописи се шаљу уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 2 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 1 новчић.

СЛУЖБЕНИ ДИО.

(Из министарства војног) Његово Краљевско Височанство Књаз Господар благоизволио је одобрити Уредбу о установи бригаде стојеће војске и оснивању војничке школе на Цетињу. Према томе:

Његово Краљевско Височанство Књаз Господар благоизволио је наименовати:

За команданта бригаде стојеће војске, бригадира г. Јанка Вукотића, досадашњег команданта баталиона стојеће војске;

За команданта I-ог баталиона стојеће војске, командира г. Машана Божовића, бившег до сада на расположењу Књаж. Владе;

За команданта II-ог баталиона стојеће војске, командира г. Милутина Николића, досадашњег командира Луковског баталиона;

За команданта војничке школе, ђенерал-штабног командира г. Милутина Вукотића, досадашњег команданта II-ог баталиона стојеће војске;

За хонорарне професоре у војничкој школи, редовне професоре Књ Црногорске Велике Гимназије на Цетињу:

Г. Г. Живка Драговића, Филипа Ђорговића Мила Ковачевића, Мирка Мијушковића и Шпира Томановића.

НЕСЛУЖБЕНИ ДИО.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

У недјељу, 19 о. м., одржат је у овдашњој манастирској цркви парастос за покој душе блаженопочившег Митрополита — Господара Петра II. Парастосу присуствовали су: Његово Краљевско Височанство Књаз Господар, Његово Височанство Књаз Мирко наши министри и великодостојници, чиновништво, официрски кор и мноштво народа

— Данас. 25 октобра. по нарочитој жељи Њ. Величанства Краља Петра I, одслужена је у овдашњој манастирској цркви заупокојена литургија с парастосом за покој душа у Богу почивших чланова владајуће породице Карађорђевића. Служби и парастосу присуствовали су: Његово Кр. Височанство Књаз Господар, Њихова Височанства Књаз Мирко и Књагиња Наталија, Њ. В. Књаз Петар наши министри великодостојници, чиновништво и велики број грађанства При св. служби чинодјејствовао је Њ. Високопреосвештенство г. Митрополит Митрофан са мјесним свештенством.

— Госпођа Де Мек, супруга секретара Царско-Руске Мисије отпутовала је у иностранство.

Старања за мир.

Приликом посјете, коју је руски министар иностраних дјела, гроф Ламздорф, учинио француској министру иностраних дјела, г-ну Делкасе-у у Паризу, „Journal de St. Pétersbourg“ донио је ову биљешку:

„Његова преузвишеност државни секретар гроф Ламздорф стигао је у Париз, да посјети г. Делкасе-а и да се разговори с њим о питањима спољашње политике, која ово двије земље интересирају“.

„У потоње доба било је констатовано, да је лично виђење руских и француских државника, који рукују иностранијем пословима ове двије државе, било врло корисно за ујашњење некијех тачака, на којима се обје владе сложити могу, као и за довађање у склад међусобних односа“.

„Савјетовања између ова два министра служе као нов доказ тијесног пријатељства између руске и француске владе, и могу бити само од користи великоме дјелу чувања мира, што иде у прилог и што желе обје ове државе“.

Но гроф Ламздорф имао је и другу мисију, т. ј. да преда сопственоручно писмо Цара Николе предсједнику француске републике, г-ну Лубету, те поводом тога „Н. Времја“ доноси на уводном мјесту чланак у ком се у главном говори:

Гроф Ламздорф већ је отпутовао из Париза, у суботу 18 о. м, гдје је био примљен тако срдачно и с таквим поштовањем, које потпуно одговара његовој великој мисији. Разумије се, није ово први пут, да предсједник француске републике чита сопственоручно писмо рускога Цара, али готово је ово први пут, да он то писмо добија из руку министра иностраних дјела. Ова околност, као и то, што је гроф Ламздорф и послије предаје писма три дана остао у Паризу, јасно указује на важност, коју свак приписује доласку руског министра иностраних дјела у пријестоницу Француске. Ма колико биле дубокомислене равне комбинације о томе, као да у овоме путу нема ничега особитога, јер гроф Ламздорф није могао суминути, кад се је већ нашао у Паризу, да не учини посјету Делкасе-у, с којим и иначе живи у најтјешњем пријатељству, опет, с друге стране, не можемо да не дамо право и онијема, који тврде, да би залуду тражили каквога год политичкога смисла и у томе, да овога састанка није било Но прије свега треба знати, да пријатељски односи, који постоје међу министрима иностранијех дјела обје савезне државе, нијесу овога пута послужили као мотив доласка грофа Ламздорфа у Париз. Данашњи баш тренутак тако је богат неодложнијем политичкијем питањима која траже да се правилно ријеше, да се можемо само радовати кад се изабере најкраћи пут и начин, којим се политички барометар, који пријети „буром“ и „олујом“ живо скрене да поново показује лијепо вријеме Да се такав резултат постигне, најбоље је могло помоћи лично објашњење, засновано на тежњи и с једне и с друге стране, да се мирно ријеше свака недоразумјења и потешкоће, па ма биле тако запутане и тешке као гордијев чвор. Оданост миру оба ова државника тако је искрена и несумњива, као што је несимњиво и то да ни један од њих при рјешавању спорнијех питања није вољан послужити се познатијем класичнијем начином, те према томе можемо унапријед бити увјерени, да су и г. Делкасе и гроф Ламздорф свестрано просудили начине, којима ће се спријечити да се до тога не дође.

Одмах за овијем расматрањем свију компликованих услова данашњег политичког стања, шљедовало је ново, важније објашњење у Висбадену, гдје су се 4-ог новембра, н. с, састали два цара, руски и њемачки. Грозне туче рата, које су се у потоње вријеме окупљале над Далекијем Истоком и подржавале разнијем сензационим вијестима, почињу да се разгоне и политички хоризонт почиње да се мало по мало ведри, те може бити да питања Далеког Истока неће веома занимати цареве на састанку, него ће их више занимати питања Ближег Истока, која нити су мање компликована, нити хитна, али нијесу тако тешка, јер су и државе у томе споразумне и циљеви које треба достићи јасне. Полазећи са тога гледишта, ми можемо унапријед поздравити састанак у Висбадену као ново јемство за мирни свршетак нереда на Балкану, у духу онијех принципа, што су их двије државе израдиле. Нема сумње, да би Њемачка, кад би била у споразуму с тијем државама, могла учинити велику услугу дјелу мира и хуманитарности.

ЗАТИШЈЕ НА БАЛКАНУ.

„Митров данак хајдучки растанак“ говорио је наш народ у оним тешким данима свога историјскога живота, кад је злијем временима принуђен бивао, да остави „зелену планину“ и да друго склониште потражи, док се поново „гора заођене листом, а ливада травом и цвијетом“. Но као да времена хајдуковања и још нијесу прошла на Балкану... Суморни октобарски дани утишавају мало по мало македонски устанак Настаје мир, али тај мир није пошљедица човјечије воље, него је то пошљедица утицања несавладљиве силе природне. Према томе, може се с увјереношћу тврдити, да ће ова година проћи без рата, кад га већ до сад није било.

Но може ли се тај мир као сталан рачунати? Готово с увјереношћу можемо тврдити да не, и да као год што је ова јесен растјерала усташе, да ће их тако исто идуће прољеће поново окупити по оној народној: „Ђурђев данак хајдучки састанак“ Дипломати великијех држава, говоре петроградске „Новости“, успјели су само да кризу одгоде, али не да је уклоне. Дим са згаришта македонскијех села и градова вапије.. Хиљаде Македонаца, који су се склонили у Србију и Бугарску, мучно да ће се у Македонију повратити. Природно је, да ће се они поново јавити као проповједници устанка. Зима ће проћи, а македонска поља и планине опет ће озеленити и устанак ће поново букнути, пошто македонски комитети нијесу били расположени, да слушају савјете великих држава. Бог зна колико ће се пута та иста ствар понављати, али колико год се пута понављала буде, стање ствари биваће све горе. Најпослије, мораће настати таква криза, коју сва усиљавања великијех држава неће бити у стању отклонити. Но мора ли баш тако бити?

До данас је постојала потпуна слога између великијех држава, а неслога међу државама балканским. Због овога се је македонско питање развијало неправилно и једнострано. Нама се чини, да би се стање могло окренути на боље, кад би се међу балканским државама постигао споразум. Истина, то је постићи тешко, али није немогуће.

Бугарска је готово јавно и на свој ризик помагала усташки покрет у Македонији. Она је радила против интереса својих сусједа у опште, а нарочито Срба. Она се је у томе користовала тешкијем унутрашњијем стањем у Србији, али опет није постигла ништа, осим што је довела македонско становништво до још горега стања, него је било прије устанка.

Друкчије би ствар изгледала, кад би Бугарска ступила у споразум с осталијем балканскијем државама. Но и такав споразум имао би бити учињен у сугласности с циљима великијех држава, а иначе и он би био бесплодан за ослобођење Македоније.

Рад великијех држава око ослобођења Македоније данас је у велико спријечен неслогом балканскијех држава, а кад би се оне међусобно споразумјеле, то би знатно олакшало великијем државама, да свој задатак постигну...

По себи се разумије, да балканске државе морају признати, да је споразум могућ само на темељу узајамног попуштања Ни о каквом споразуму не може бити ни говора, док н. пр. Бугарска мисли, да Македонију насељавају само Бугари и да Македонија мора постати бугарска провинција.

РУСКО-АУСТРИЈСКА НОТА.

Главна идеја, која је легла у основ Мирцштегских закључака, који су предати Порти, јест то, што је призната пријека и неизбјежна потреба, да се по што по то досадашње турске реформе, које су постојале само на хартији, замијене реформама стварнијем, које су једино кадре да осигурају мир на Балкану. Програм за реформе остао је у суштини какав је и био и ако је предвиђено, да се по потреби може проширити. Султан треба да неодложно на то пристане.

Тијема ријечима, пише „Н. Времја“, речено је веома много. Поред свега тога, није ствар у обиму реформа, него је ствар у томе, да се добросавјесно изврше. Народ у Македонији не машта о каквим год уставним слободштинама, но само о томе, да му је осигуран живот, породица, имање, цркве, школе, општинска самоуправа и т. д

Народу је потребито само јемство, да може слободно дисати и такво јемство, које се не налази код турскијех власти, хоће да му даде Русија и Аустро-Угарска.

Сва тежина руско-аустријских захтјева садржи се у првијема двјема тачкама заједничкијех инструкција посланицама.

У првој тачци говори се, да се код Хилми-паше назначе руски и аустријски пуномоћници, који се именују „грађанским агентима“, а тај назив ни мало не вриједђа Турску. Ти агенти биће код Хилми паше нешто више него прости савјетници, какви су код њега до сад били н. пр. консули. Познато је, да је Хилми паша до сад више пута допуштао себи да изјави разнијем дописницима, да он консулскога надзора не признаје.

Он је по нужди саслушавао консулске изјаве и жалбе, али им није пажње поклањао Тако исто су се држале према консулима валије и друге турске власти. Сад пак и Хилми паша и све друге, као административне, тако и судске, а у неколико и војничке власти мораће бар у течају двије године признавати официјално и фактички контролу јевропских, а особито руских и аустро-угарских представника, и прије свега биће најстрожијој контроли подвргнут рад самога ђенералнога инспектора, а од непобитне је важности и то, што ће га свуда узастопице пратити руски

и аустро-угарски агенти, те неће бити више могуће ужасне сцене као што су биле оне, кад је Хилми-паша ишао по трагу Манделштама и Пара и казнио она лица, која су давала непријатне за Турке податке представницима Русије и Аустро-Угарске. Од данас Хилми-паша биће непрестано пред очима јевропскијех агената и ништа што буде радио неће им моћи умаћи. Што ће пак поред овијех агената бити назначен и потребит број секретара и драгомана, којима ће у дужност спадати да путују по окрузима, да испитују становништво и да пазе на рад мјесниjех турскијех власти, то ће успјешно замијенити повећање броја конзула, што се је до сад више пута захтјевало. Разлика је само у томе, што би конзули могли бити органи сталне комисије, а садашњи секретари и драгомани одређени су само на двије године.

Друга стварна тачка руско-аустријских захтјева тиче се преуређења жандармерије. Имајући у виду да не дирну у осјетљивост Турске, Русија и Аустро-Угарска не настоје на томе, да се преуређење жандармерије повјери једноме јевропскоме специјалисту, који не би зависио од Турске. Напротив, оне пристају да то буде и ђенерал турске службе, само да припада којој јевропској народности и да му се даду други чинови из онијех држава, које су потписале берлински уговор. Ти други војнички чинови биће у повјеренијем њима окрузима у исто доба и контролери, и инструктори, и организатори. Они ће такође пазити, како се турска војска односи према становништву, спречавати вулуме и т. д. Ради успјешнијег рада овијема ће се додати довољан број спремнијех официра и подофицира.

„Н. Времја“ даље напомиње, да се ту по прилици имају у виду руски и аустријски официри и подофицири, пошто они познају језик и обичаје балканскијех Словена боље него други.

Пошто се Мађедонија умири, турска влада обвезује се да изврши нову административну диобу према груписању народности. И ако на први поглед ово изгледа као да нема особите важности, опет није забадава тој тачци дата важност, нити је за бадава то, што и та тачка спада међу онијема, које се Порти особито не свиђају. Ствар је у томе, што је Порта за потњијех десет година учинила нову административну диобу, по којој готово ни једнога округа у Мађедонији нема, који би имао једнородни народни елемент. С том сврхом прибројени су Мађедонији многи крајеви, који и географски и етнографски улазе у саста или Арбаније, или Тесалије итд. Групишући тако у појединим окрузима разнородне и непријатељске елементе, Порта је мислила, да ће генијално примијенити оно правило: „divide et impera“. У ствари то се је показало као узрок раздора и нереда, који озбиљно пријече, да се земља умири. Назад 50 година административна подјела у Турској више је одговарала историјским захтјевима и племенском саставу. Повратак к историјској или још боље к етнографској диоби много ће припомоћи трајном умирењу земље; треба само наћи границе елементима: српском, грчком, бугарском итд., те ће бити колико толико изолирани и имати мање повода за међусобну свађу.

Остале тачке ноте односе се на начин умирења земље, на учашће хришћанског становништва у администрацију, на уређење судова и на проширење општинске самоуправе. У инструкцији датој посланицима нема за сад подробнијех упустава о тијем питањима, али то је сасвијем природно, јер ће се најбоље видјети, што се има у томе погледу учинити, кад се под надзором контроле почну озбиљно реформе провађати.

Као појаву пријатну, од које се има много очекивати, треба опазити тај факт, што се међу мјерама предузетим за успјешан рад сваука као златна жица провлачи строга контрола од стране Русије и Аустро-Угарске над радом турскијех власти и мјесниjех комисија. Консулски агенти контролисаће све процесе, како политичке, тако и друге, који буду вођени због политичкијех и другијех преступа за вријеме буне; консули ће пак водити надзор над употребом онијех сума, које су одређене као помоћ пострадаломе становништву. Тако ће се уклонити свака могућа злоупотреба у руковању тијем новцем, без које се не би могло проћи, кад тога надзора не би било.

САА ДАЛЕКОГ ИСТОКА.

Дошао је и прошао дан 8 октобра, а рата, као што се је очекивало, није још нико Русији објавио. Поред свега тога ствари на Далеком истоку још су замршене и дипломати раде неуморно. У „Н. Времену“ налазимо о томе ове појединости:

Барон Розен још подавно отпутовао је из Нагасаки у Порт-Артур. Јапанска штампа узима тај полазак, као резултат савјетовања рускога посланика с јапанским министром иностраних дјела и претпоставља, да су преговарања пренесена из Петрограда у Порт-Артур. Али било је и таквих, који су тај полазак узимали, као прекид дипломатских одношаја.

Страна штампа свакијем даном доноси вијести о новоме руско-китајскоме споразуму на рачун Манчурије. По вијестима јапанске штампе, ако буде постигнут споразум између Русије и Китаја, евакуација Манчурије извршиће се у три рока: један дио одмах, други кроз четири мјесеца, а трећи кроз годину дана. При овоме, руска војска остаће и даље, да чува пут од Цицикара до Благовјешченска.

Вијести о спору због Јонампа нијесу довољно јасне: једни тврде, да је корејска влада преко г. Павлова уложила протест, други опет тврде, да се преговори близе повољном свршетку.

У јапонским политичким круговима, продужава се борба због мацурског питања. Партија „одлучне политике“ (прогресиста), на челу с принцем Конојем и грофом Окумом, држи митинге и захтјева рат. Неки од тијех митинга почињу се ватрометима и пуцњавом из старијех топова. Напротив, умјерена партија, са маркизом Итом на челу, захтјева да се ствар сврши мирно и да се живи у пријатељским односима с Русијом. Савезне Државе Сјеверне Америке, у лицу својих посланика у Китају и Јапану, Конжера и Грисгама, играју дволичну улогу; најприје су увјеравали да одлагање евакуације Манчурије за њих нема значаја, сада пак Конжер говори принцу Чингу, да руски захтјеви крње права Китаја и другијех држава. У вишим политичким круговима Китаја нико и не даје себи рачуна о томе дволичном држању. Док год странци не продру у Средњи Китај, влада китајска тјеши се тијем, да су ти странци силом узели пограничне области „под аренду.“ Но ово ништа не смета Китају, да се спрема на нову борбу; сретни су само, што имаду још много сувишног народа, да га пошаљу на утук. Тијем ће они постићи двоструку циљеј: умањиће немирни и гладни елеменат с једне стране, а с друге, учиниће ма какву материјалну штету прекоморским и другим ђаволима. Преуређење и наоружање Печилиске војске продужава се непрестано. Сваки дан читамо о новијем наруџбинама и о увозу огромне количине оружја. Ту недавно вицекраљ Јуан-Ши-Кај наручио је једној јапонској фирми 50 топова и 10,000 пушака...

Поводом сензационе вијести, коју је донио „Newyork Herald“ о томе, да је рат између Русије и Јапана већ објављен, један од сурадника паришкога листа „Le Temps“ имао је интервјув с јапанскијем послаником у Паризу, г. Мотом.

Јапански посланик казао је том приликом између осталога ово:

Ви можете најкатегоричније опровргнути ту вијест. Објаве рата није било, нити данашње прилике дају повода да се од тога плашимо. Сензационе вијести, које се нарочито протурају, ни мало не одговарају вијестима, што сам их ја добио.

Међу Русијом и Јапаном иду преговори. Они се воде у Токио између јапанскога министра иностранијех дјела и рускога посланика Ја вам не могу казати, колико су се ти преговори покренули, јер се воде тајно, али знам, да ти преговори иду нормално и да задовољавају обје стране.

Јапан хоће да тијем преговорима заштити своје најзаконитије интересе, али у исто доба он је расположен најмирољубивије. Русија такође није друкче расположена. Према томе може се у скором времену очекивати, да ће се то питање ријешити на задовољство свију.

Такође треба опровргнути лажне гласове, што их неки листови пуштају о мобилизацији. Јапан се не мобилизује. Вијести о томе, да је он послао војску у Кореју званично су опровргнуте. Тврдили су, да је 100,000 јапанске војске окупљено у пристаниште Хокодате, али здрави разум и један прости поглед на географску карту довољан је, да се човјек увјери, да и кад би моја влада хтјела да произведе мобилизацију, не би одиста за ту сврху изабрала то трговачко пристаниште на сјеверу Јапана.

Осим тога, нама није потреба чинити мобилизацију. Наша војничка снага, онаква каква је послије потњега рата с Китајем довољна је (?) за сваке (?!) случајности; али, понављам опет, ја не предвидим никаквих заплета, који би могли изазвати рат.

Додајем још и то, да су мирољубиве намјере обје владе познате војничким властима и једне и друге државе; осим тога, војска руска и јапанска не налазе се сада на домашају једна другој ни на једној тачци, те је тако искључена могућност локалниjех сукоба.

Мир на Далеком Истоку сасвијем није тако несталан, као што то тврди један дио штампе. Сензационисти подижу ларму узалудно.

Књижевност, умјетност и просвјета.

Добили смо из **Москве** ово извјешће од 9 октобра 1903 — Јуче је, под предсједништвом А. И. Череп-Спиридовича држана сједница управног одбора Словенског Друштва у Москви. На њој су прочитане молбе многих Словена, који се уче у Москви и траже од друштва помоћи. Послије ријешења тих молба саслушани су предлози и реферати појединих чланова управног одбора, те је утврђено:

Да се 10 децембра ове год., у дворници овдашњег Руског Благородног Собрања, приреди велики словенски концерат.

Да се при Словенском Друштву установе вечерњи курсеви српског и чешкословачког језика. Првим ће руководити члан друштвени, професор J. Максимовић, а другим члан Ф. Ф Шнеп. Курсеви ће се држати три пут недјељно.

Како се 23 новембра ове год. навршује 70 година од рођења пјесника српског Змаја Јована Јовановића, а 15 новембра — 25 година од дана смрти пјесника Ђуре Јакшића, — ријешено је, да се једна друштвена сједница, 19 или 26 новембра, посвети прослави и спомену оба поменута пјесника. О садржини и правцу пјесничког дјелања Ђ. Јакшића бесједиће члан Словенског Друштва, универзитетски професор Роман Феодоровић Брант, а о поезији Змаја Јовановића говориће члан друштвени, професор Јован Максимовић. Змају Јовану Јовановићу послаће се тога дана телеграфски поздрав.

Члан управног одбора, проф. Р. Брант, поново је изабран за предсједника комисије за одржање друштвених вечери са лекцијама и рефератима.

Предсједник друштвени А И Череп-Спиридович реферисао је друштву о заслугама за опћу словенску ствар ових лица: војводе Гавра Вуковића, дра Михаила Полита Десанчића и бив. министра Јована Ђаје, војводе Илије Пламенца и дра Е. Енгла.

Осим тога управни је одбор саслушао реферат о двомјесечном путовању друштв. предсједника и секретара по словенским земљама.

Примљено је 36 нових чланова.

(Чипке). — Далматинска „Смотра“ донијела је чланак из пера надучитељице *Бијелић*, о развоју чипкарског заната у Јевропи. Ми тај чланак доносимо тијем радије, што видимо, да је и у томе послу, као и у многоме другоме, предњачила наша приморска република Дубровник, Чланак гласи:

И ако чипкарски занат засијеца у прастаро доба Израиљаца, Египћана, Грка и Римљана, ипак се почиње бројити тек у XVII. вијеку.

Прве чипарске рукотворине спомињу се у Француској и у Италији, премда неки држе, да им је права колијевка у Дубровнику била.

У XV. вијеку спомиње се госпођа Дандола, супруга Паска Малипијера, дужда млетачкога, која се је заузимала за чипке, а 150 година доцније дужденица Маросина Маросини, супруга дужда Марина Гримани, стаде на челу госпођама, које су се заузимале за чипкарску радњу.

Почетком XVII. вијека чипкарска индустрија почиње се најбоље развијати. У Француској, „la Valencienne“, „la dentelle de Lille“ и „point d' Alençon“, имали су одмах свој велики успјех, па и ако се данас те чипке раде у Апру, Бриелу и у Центру, ипак носе назва оне мјеста у којем су с почетка постале.

Велики ударац претрпје — у Француској — чипкарски занат „Нантским едиктом“, јер се том приликом многи обртници иселише.

За владе Луја XV.; оживје чипкарска индустрија али за посве кратко вријеме јер опет пане и тако остане све до Луја Филипа, за кога се опет поврати у живот.

У Мљецима, по паду републике, пропане и чипкарска индустрија, само остане да животари та рукотворина на отоку Бурану све до године 1845.

Француске чипке дијеле се на „Point d' Alençon“, „point d' Angleterre“ или „de Bruxelles“, „de Molines“, „la Valencienne“, „la dentelle de Lille“ итд. Од ових свијех

ЛИСТАК.

ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ ВИКТОРА ИГА.

Превео **М. Д.**

Као што уважење према својим прецима доказује, да је човјек пун човјечности и достојанства, тако и поштовање према својим заслужним људима доказује, да се народ налази на високоме ступњу културе. У високо-културној Француској такво поштовање прелази границе; но и ако су по гдје кад подигнути споменици и онијема, који се не могу убројити у Бог зна како велике књижевнике, — опет је боље и то, него мртва немарност

Мало је било Француза, којима Французи указују толико поштовања колико Виктору Игу: споменик, читав музеј, велика количина књижевних радова о њему — јасан су доказ томе великоме поштовању. До душе, пјесник се је и сам довољно постарао о својој посмртној слави. У неколико својих књига као напр. „Actes et paroles“, „Choses vues“ и т. д. испричао је најважније догађаје из свога живота.

Поред свега тога, што су се у штампи давале и најмање записке и биљешке, опет материјал који се тиче његовог живота, пуног труда и славе, није још потпуно исцрпљен. У фамилијарним артијама, које се налазе код његовога унука ЂорђаИга, нашао је Густав Симон потанки опис дјетињства и школских година Игових, и тај опис предао је читаоцима преко журнала „Revue de Paris“.

Кад је Игу било 5 година, а то бјеше 1807, записан је као ученик у школу малољетне дјеце, у улици Мон-Блан; али редовни његов школски живот почео се тек кад је навршио 6 година, и тада је био записан у пансион свештеника Ла-Ривјера. Ово је била школа за радничку дјецу. Осим изванредне способности, коју је Иго у школи показао, обратио је на себе пажњу директорову и тијем, што је био ђенералов син. Успијевао је у науци много боље од друге дјеце, која су била далеко старија од њега. У тој школи остао је три године и тако је изучио латински језик, да је потпуно слободно читао и преводио Тацита, који је постао љубимац деветогодишњега ученика.

У то вријеме Наполеон бављаше се преуређењем Јевропе, те је поставио на шпански пријесто свога брата Јосифа, те је и отац Игов, као његов ађутант, морао пријећи у Шпанију, у Мадрит. Три синчића пошли су за оцем и двојица од њих, Виктор и Евгеније, ступили су у мадратску властелинску школу. Другови му бјеху младићи до крајности занесени мизерном аристократичком гордошћу и при сваком разговору титулирали су себе са ријечима: „грофе“, „маркизе“ и т. д. Они никако нијесу љубили браћу. Иге, као синове једнога „освајача.“ Међу тим су они на толико превазилазили те до нискости гордељиве „грофчиће,“ да су послије само једне недјеље дана учења преведени били у идући, старији разред. Сјећања о тим шпањолцима — друговима, а такође и о Шпанији, остала су кодИга у живој успомени цијелога његовога живота. Тако н. пр. именом једнога од њих, грофа Белверона, назвао је једно лице у „Лукрецији Борџији“; а име другога носи један од шаљиваца у „Кромвељу“.

Године 1812 импровизирани шпански пријесто разрушио се, и Игова породица вратила се у Француску. Браћа Иго опет ступише у школу Ла Ривјера. Бјеше то у оно вријеме, кад се француска налазаше у врло жалосноме стању. Савезничка војска бјеше заузела готово сву државу и ушла у Париз. Игова породица живјаше у сусједству и у тијесном пријатељству с породицама Фуше и Локот. Дјеца те три породице проводили су вријеме у заједничким играма, при којима је бивала и Адела Фуше, којој је било суђено, да доцније постане жена В.Ига. У то вријеме дјеца су се забављала највише војничким играма. В. Иго покупио би све празне сандуке, који су се налазили код све три породице, па би од њих направио у башти праву тврђаву. Од тога времена развила се код њега љубав према грађевинарству и дрволјељству, што га је пратило цијелога живота. Готово све покућство, које се налазило у његовој кући на Герасеју, направљено је не само по његовом нацрту, него и његовом руком.

Оба младића радо су се бавили и цртањем, те је доцније В. Иго постао доста добар цртач. Сви његови рукописи пуни су разних цртежа; а такође много их је оставио и на особитим листићима. То цртање почели су у Француској високо цијенити, и ту недавно у журналу „Gazette des beaux arts, била је наштампана озбиљна расправа о Игу, као живописцу.

У исто вријеме развила се код њега и љубав к театру, те је код своје куће отворио театар марионетака, за који је написао пјесму: „Очарани замак“. Али на фамилијарном савјету ријешено је било, да се промијени правац његовог васпитања и да ступи у политехничку школу. С том намјером ступио је у приправни пансион Кордје.

Како у овој школи, тако и у првима, Иго је показао најслабији успјех у математици. У то вријеме почео је писати стихове. Прва му је пјесма из тога времена била пријевод Виргилијеве еклоге а тада му је било тек 14 година. При једној шетњи у Булоњској шуми позлиједио је ногу, те је због тога морао неколико недјеља остати у постељи Тај одмор, који га је за неко вријеме ослободио од мрске математике, послужио је као узрок, те је на површину изишла права његова способност и дар. Поезија је од тада постала права сврха његова живота. Први свезак његових стихова тога времена, а то је 1816 и 1817 године, био је пажљиво сакривен од свакога. Он је сам много страница превукао с примједбом „поштен човјек има право да чита у овој свесци само оно што није превучено! „Преву-

најфинија, најсолиднија најбогатија је „point de Alençon“.

Талијанске чипке дијеле се: „Punto di Burano“, „punto di Venezia a rilievo“, „punto di Venezia tagliato a fiorami“, „punto di Venezia alla rosa o rosalino“, „la guipure di Genova“ итд.

Француске чипке прије него се предаду у трговину прелазе измјенице преко руку дванаест радница, које се зову овако: „la pigneuse, la treçeuse, la res leuse, la foncière, le modeuse, l' ebouleuse, la brodeuse, l' assembleuse, la raccomedeuse, l' effipieuse, la couseuse и l' engrelure“. Талијанске чипке пролазе само преко руку шест радница и то овако: прва прави тако звану l' orditura, друга ради la giupur, трећа la rete, четврта il rilievo, пета l' unione а шеста la riperfettura o politura

Највећа рукотворина у Француској је данас она у Пуи; од ове зависе остале у предјелима Лоаре. У тим рукотворницама намјештено је 120.000 радница. За овом долази она у Шанту, гдје се раде чипке са двоструким дном и зову се „fond chant“ и чипке познате под именом „de Chantilly“, што се раде на мрежици од Алансона.

У Италији има више рукотворница; а на гласу су оне у Мљецима Ђенови и Болоњи. У Мљецима оток Бурано је на гласу ради своје узор школе „Scuola merletti di Burano, sotto l' alto patronato di S. M. la regina Margherita“. У овој школи раде само неудате, а удате жене примају радњу код куће. Плату не примају, него раде на надницу, по заслузи. Само управа школе може чипкарске радње продавати, а приватно се не смије ништа издати. Да се избјегну фалсификовања, свака радња носи посебну ознаку на оловној куглици.

У чипкама раде разне модне предмете, па од огрлица до цијелих оправа. Најмањи комадић стоји најмање 16 талијанских лира, па цијена расте до 15 000 лира и више. Чипке коштају од 40 до 2500 лира по метру, а ширина им се мијења од 0.03 до 1.10 метра.

Дубровачка чипкарска индустрија, под именом „Point de Raguse“, цвјетала је у XVII вијеку, па како тврде Mrs Bury Polliser и Josef Seguino, из Дубровника су излазиле најзнаменитије и најгласовитије чипке, које су надмашивале француске и талијанске. И dr. Dreger спомиње дубровачке чипке у своме илустрованоме дјелу, недавно издатоме у Бечу, а најбоље се о њима изражава госпођа Bruck-Auffenberg, велика вјештакиња у томе раду.

И у Дубровнику ишчезне чипкарска индустрија с републиком. Потоње раднице, за које се зна да су се још тим радом бавиле, биле су Марија Филипочи Барбарић, Марија Барбарић-Меданић, Ана Казилари Вакети и Марија Казилари Митровић.

Оставиле су биле у Дубровнику и госпође и просте жене у својим кућама дивних узорака своје рукотворине, али на жалост, што је било највредније — с малим изнимком — странци су однијели.

Данас по цијеломе свијету велика се важност даје чипкама, па ова рукотворина данас знатно и напредује. Премда у Француској ова индустрија стоји на великом степену, ипак недавно један француски заступник ставио је предлог парламенту, да би се дала велика потпора чипкарској индустрији. Министар му је обећао да ће се бавити тијем питањем веома озбиљно.

И у Аустро-Угарској доста се данас заузимљу за чипкарску рукотворину. У Бечу, има скоро 25 година да постоји средишњи чипкарски течај, о коме зависе течаји по разним покрајинама. Средишњи течај лијепо је уређен, па има три своје учитељице за три разне гране чипака, а те су: чипке на шивању иглицу, Nadelspitze, чипке на вретена Klöppelspitze, и чипке на куку, Hökelspitze

Са задовољством можемо напоменути, да се и код нас, у нашем Дјевојачком Институту на Цетињу, обраћа све виша пажња, како на ручне радове у опште, тако и на прављење чипака, тако званијех рускијех „кружева“, који су такође на великом гласу.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Здраве Школе.

Дижите школе,
Дјеца вас моле!

Биоградски лист „Народно Здравље“ донио је чланак под горњим насловом, по којему и ми, за наше прилике, доносимо оне ретке:

Један је од понајважнијих одјељака науке о чувању и њези јавнога здравља *школска хигијена*.

Али, на жалост, изгледа да код нас баш се на оно што је најпотребније и најочигледније најмање обраћа пажња, или се са чудном неувиђавношћу „оставља за доцније“, кад буде било више времена и новаца! Колико се скупо плаћа то одлагање у животу и здрављу нашега подмлатка изгледа, да то никоме ни на памет неће да дође. Колико има народних школа у нашој земљи које не одговарају ни најскромнијим хигијенским изискивањима, па опет оне и даље служе за наставу и склониште наше нејаке дјеце, која у најнежнијем добу закржљавају и добију неизлечиву клицу слабости и болести, остајући годинама по мрачним, влажним и прљавим учионицама.

Дјеца се одмах по рођењу не гаје и не чувају онако како памет и наука о чувању здравља изискују. Нити им храна ваља ни одпјело, ни стан, а још врло често, по ружном народном обичају, пију и алкохолна пића, те се и на тај начин, и онако слаб организам, још више квари и уназађује. Једина је срећа и добар удес за сеоско становништво, што је већином на чистом ваздуху, те овај, као један од најважнијих и најпотребнијих здравствених услова, у неколико надокнађује оно, што рђаве хигијенске погодбе у храни, стану у одијелу, нарушавају.

Па онда долази школа. Нежан и слабуњав дјечији организам долази сад у прилике да му се још више штете нанесе, но што је прије седам година претрпио. Мјесто чистога ваздуха, кога је бар прије до миле воље уживао, долази прашњива и често влажна учионица, недовољно освијетљена, ниска, са рђавим скамијама. Ту дјеца пробаве 4—6 часова дневно, често погурена, у влажном одијелу и обући и поред свога испарења удишу испарење своје влажне и прљаве одјеће. Многа сеоска дјеца не иду кући на ручак, већ понесу нешто ладног смока за цио дан и пресједе у школи, гдје и ручају. А оно што једу такође је или недовољно или неумјесно, јер им родитељи, било из штедљивости или немаштине, спреме мало руметинице, лука, понекашто сира, а ријетко кад које јаје. Тако се рђаво ружни хигијенски услов један за другим, да са удруженим силама што више угрозе здравље и живот невине дјечице.

Поред тога што су основне школе смјештене у тијесним и недовољно свијетлим зградама, тако да ни у чему не одговарају погодбама здравља, има још једна важна околност на коју хоћемо нарочито да скренемо пажњу наших читаоца. Познато је да има извјесних дјечијих заразних болести, које се нарочито шире по школама, јер их ђаци донесу од својих кућа, па их преносе на своје другове у школи. Чућете да се овдје појавила мраса, тамо шарлах, онамо опет велики кашаљ и да су ушљед тога школе затворене и дјеца распуштена за извјесно вријеме. Па је ли довољна та хигијенска мјера што су школе затворене и ђаци распуштени? Је ли тиме све учињено и хоће ли на тај начин зараза престати сама по себи, однесена као неким чаробним штапићем? Не, ни у колико није све са тиме постигнуто. Па шта треба радити?

Чим је доказано да је у некој школској згради било ђака, који су патили од какве заразне болести и кад се школе распусте, треба одмах сву школску зграду темељно дезинфиковати. То је дезинфиковање скопчано са великим и јаким поправкама и радовима по поду, дуваровима итд. Па могу ли старе, трошне зграде, да издрже ову темељну дезинфекцију и може ли се у опште оваква зграда савјесно дезинфиковати. Ми смо увјерени да неможе никако и онда имамо једно стално огњиште, у коме се наоде клице заразне болести, које је увијек једна голема опасност за школску дјецу. На тај начин, и кад се поново отворе школе и ђаци почну долазити, она није чиста од заразе, већ је увијек у стању да буде опасна и судбоносна по ђаке. Тој недовољној дезинфекцији школа и приватних станова има се једино и благодарити, што се многе заразне дјечије болести тако дуго повлаче по извјесним мјестима. Тако бива да се мисли, е је зараза већ потпуно престала, док се послије 2 до 3 недјеље поново по један или два случаја не појаве.

Ето колико невоља имамо од рђавих школских зграда, које се вуку као неко проклетство и угрожавају на сто начина живот и здравље нашега подмлатка. Нека се метне на теразије трошак око подизања нових школа, са губитком у животу, а с тиме скопчаном штетом у привредној снази народа нашег, па ће се видјети, на којој ће страни вага претегнути. А то тим прије и јасније можемо увидјети, кад знамо да се за школе не морају зидати никаква монументална здања, пошто у новије вријеме има врло јевтиних нацрта за здраве школе, које се праве од лаког материјала.

А не треба ни мало да се чудимо што налазимо жалосне, у здравственом погледу, школе у унутрашњости, како по селима тако и по варошима, кад у престоници нашој, у Цетињу, стојимо тако тражаво у овом погледу, да грђе бити не може. Зграда за школу могла би се за све друго прије употребити но за школу. Чим се подигне питање о школи оно се одмах и скине са дневног реда.

Са здањем гимназијалним стоји још горе, него са здањем осн. школа. То треба само видјети, па је довољно да се дође до јадног закључка. Изгледа да наш свијет више ништа неинтересује до онога што се непосредно тиче његове очигледне користи или штете. Тај нехат опажа се свуда.

Свака потреба, може се прије одложити, без велике штете, него школа. Вапијућа је дакле потреба, да се подижу нова школска здања, према захтјевима модерне хигијене. Трошак, који се учини око подизања тијех школа, надокнадиће се хиљаду пута у здрављу и животу нашег подмлатка, у подигнутој привредној снази нашег грађанства. А штедња у овом обзиру светиће се на хиљаду начина и донијеће нам проклетство нашег потомства, што смо тако крајње били немарни на спрам његовог здравља и напретка.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 24 октобра.

(**Парастос**) у понедјелник, 20 о. м., одржат је парастос у капели овдашњег Дјевојачког Института за покој душе блаженопокојног руског Цара Александра III. Парастосу присуствовали су: царско-руски министар — резидент, г. Шчеглов, секретар, мисије г. Де Мек са госпођом, г. потпуковник Потапов, ученице и наставни персонал Института.

(**Благодарење**). У уторник, 21 о. м., одржато је у капели Дјевојачког Института свечано благодарење за срећно ступање на руски царски пријесто Цара Николе II. Благодарењу су присуствовали: Њ. Пр. Госп. Воj. Г. Вуковић министар иностр. дјела, царско-руски министар резидент, г. Шчеглов, секретар мисије, г. Де Мек са госпођом, г. потпуковник Потапов, ученице и наставни персонал Института.

(**Свечана забава**) у славу имендана Њ. В. Кнеза Мирка, покровитеља друштва „Цетињске Читаонице и Гореског Вијенца,“ помењуто друштво даје данас, 25 ов. мј. у просторијама „Зетског Дома“ свечану забаву са игранком. Забава је приређена за друштвене чланове и позване госте, а долазак је на забаву бесплатан.

(**Из „Друштва за потпомагање заната и трговине у Црној Гори“.**) Ових је дана благајник друштвени примио преко Књ. Мин. Иностраних Дјела прилог Срба из Америке од *кр. 562.* — Сад је Друштву стигао и списак других *приложника*, који с два у претпрошлом броју „Гл. Цр.“ објављена добротворска улога, г. г. С. Дабовића и П. Вукосављевића, — успјеше да пошљу укупну горњу суму новаца за друштвене сврхе. Ти су приложници: а.) **по пет долара** амер. вр. (т. ј. *по кр. 23.80*): г. г. *Ђорђије В. Ковачевић, Милан Станишић, Јован Петров Лепетић, Илија Балић, Алекса Вулић, Стево Маршиновић, Драго Аврамовић, Раде Вукић, Мићо Гојковић* и *Радован Кривокапић*; по **два долара** *(т. ј. кр. 9.52)* г *Адам Врчевић*. Према томе су сва горња наша браћа из Сан Франциска постала *члановима оснивачима* и *приложницима* Друштва за потп. заната и трговине у Црној Гори за годину 1903. — Г. *Петар Банашевић Пипер*, драгоман франц. конзулата у Сан-Франциску, изабран је, као ревностан скупљач прилога, на пошљедној друштвеној сједници за *почасног оснивача* друштвеног, на основу чл. 5. тач б) друштвених правила.

(**Објава**). Предходне припреме за отварање овдје, на Цетињу, дјечијег забавишта, које ће по имену своје Високе Основателке, носити назив „*Дјечији Сад Велике Књагиње Милице Николајевне*“ и о коме је још прошле године јављено било, већ су довршене.

По највишем ријешењу и одобрењу Његовог Краљевског Височанства Господара и Њеног Царског Височанства Велике Књагиње Милице Николајевне, управе над овијем заводом примила се је Начелница овдашњег Дјевојачког Института, г-ца С П. Мертваго, те овијем путем даје на знање дјечијим родитељима:

1. У овај завод примају се дјеца која имају мање од *седам* година;

2. Уписивање дјеце биће у суботу, 25 ов. мј, и у понедјељник 27 ов. мј, од 9—12 сати прије подне;

3 Призивање Св. Духа одржаће се па дан св. Арсенија, 28 ов. мјес., у 11 сати прије подне, иза чега ће се отпочети редовна занимања.

Према овоме, позивају се дјечији родитељи и старатељи, да своју дјецу пријављују и уписују.

Уписивање дјеце биће у здању „Дјечијег Сада“ на парку, Официрска улица број 3.

(**Преминуо**) у четвртак вече, 15 о. м. преселио се у вјечност капелан овдашње. Ђ. и Кр. аустро-угарске легације, г. Франц Роскозни.

Опијело је над покојником извршено послије подна у присуству Ђ. и Кр. дипл. мисије, госп. воj. Г. Вуковића, министра иностраних дјела, госп. А. Радовића дворског маршала, дипломатског кора и вишег броја цетињских католика.

Смртни остаци су пренесени у Котор.

Нека је лака прна земља врлом покојнику.

(† Капетан **Стеван Ђоновић**) послије дужег и тешког боловања преминуо је, у уторник 21 о. м., овдје, у болници Данило I., гдје је био дошао, да себи помоћи потражи. Покојник је родом из Црмнице и био је капетан у Брчелима. Још 1870 године био је одређен са још једанајесторо црногорске дјеце да иде у Русију на науке, куда је и пошао био, али се је због слабог здравља скоро морао натраг вратити, те се више ни враћао у Русију није. Он је и као човјек и као чиновник био увијек на свом мјесту, те је жалити у њему не само добра човјека, него и ваљана и ревносна вршиоца повјерене му дужности.

Лака му родна земља.

(**Саучешће у жалости**). У четвртак, 23 о. м. снашла је голема несрећа нашег вриједног професора г. Филипа Јерговића. Његова добра и ваљана супруга Ефталија, у цвијету младости, иза дугог и тешког боловања, које траје још од јуна мјесеца, преминула је тога дана, оставивши иза себе, осим ожалошћеног мужа, петоро уцвијељене нејаке дјечице, од којих је најстаријему тек 12 година, и стару осирочелу мајку. Покојница се одликовала таквом душевном добротом, да је тијем како за, вријеме свог школовања у овдашњем Дјевојачком Институту, тако и доцније као добра домаћица и мајка задобијала сваког с ким је опћила; а колико је она међу овдашњијем становништвом цијењена била, то се најбоље могло видјети, како по ономе интересовању цетињског грађанства течајем њеног боловања, тако и приликом спровода. Спровод је извршен јуче у 8 сати у јутру. Велика количина народа и ђаци свију школа отпратили су покојницу до изван вароши, а ту је мртвачки сандук постављен на мртвачка кола, да се одвезе на Ријеку Црнојевића, гдје ће покојница и бити сахрањена поред оца јој пок. дра Саламброса и сестре јој пок. Марије Дреч.

Нека Бог дарује царство небесно њеној доброј души, а њеној нејакој дјечици нека Провиђење Божије буде у помоћ; наше пак искрено саучешће нека би бар колико год ублажило тешку тугу ожалошћене породице.

чених пјесама било је 47, а не превучених 23.

Послије овога написао је трагедију „Иртамена“ у пет чинова, са 1508 стихова. На њу је радио пет мјесеца. За овом је шљедовала поема „Потоп“ у 364 стиха. При свршетку рукописа налази се чудновата пресуда самога писца: 23 стиха осудио је, да су сасвијем слаби, 32 да су добри, 15 да су врло добри, 5 прилични, а 1 слаб. Али у брзо пјесник је почео још јаче осуђивати то своје дјело.

Кад је послао брату рукопис признао се је, да су стихови „Потопа“ врло натегнути и да се је он сам у њима утопио.

Године 1817 Иго је почео писати трагедију „Скандинавци,“ а у исто вријеме и некакву комичну оперу

Поред свега тога што се Иго тако опширно почео бавити поезијом и његова школска занимања ишла су доста добро. Наука му је доста лако ишла од најмлађих година. Најпознатије своје драме он је доцније писао за двије три недјеље, само је „Бургграве“ (Les Burgraves) писао мјесец дана.

Један његов комад из тога времена, трагедија „Инеса ди Кастро“ била је примљена у мали театар „Драмске панораме“. Писац је био усхићен до бескрајности. И ако је цензура забранила тај комад, опет је његов успјех имао великога значаја. У једноме биљежнику из те године, Иго је написао: „Хоћу да будем Шатобријан или ништа!“

Баш у то вријеме академија је објавила за награду тему: „Срећа која се добива од науке“ и то да се напише у стиховима. За двије недјеље Иго је написао на академско питање пјеснички одговор. Над том пјесмом Иго је доцније написао ово: „Глупости, које сам писао прије мога рођења“. При свему томе „Глупости“ су биле увјенчане академском наградом и та је награда послужила као почетак Игове славе. Тада се збио један мали догађај који је младоме пјеснику био неповољан. Академија није хтјела вјеровати да је пјеснику било тада тек 15 година, па се морала шиљати копија с његове крштенице. Други успјех постигао је пјесмом „Les vierges de Verdun“, и добио прву награду на конкурс Jeux Floraux То је изазвало још више изненађење. „Ваших 17 година, писао је пјеснику пјесник Суме, доводе људе не само да се чуде, него и да не вјерују. Ви сте за нас — загонетка, од које се кључ налази у руке муза“.

У самој ствари Игу у то вријеме није било 17, него тек 16½ година. Он је био тек изишао из лицеја Лудвика Великога, гдје је довршио био школовање. Као ђак он је постигао тек средњи успјех, а као пјесник већ је био награђен од двије академије.

Пишу нам из **Никшића**: Јучер 16 о. м. чу се кроз варош глас, да је добри и поштени кап. Радован Контић умро, који је свакога без разлике у срце дирнуо. Тешка болест, која га је већ неколико година мучила, напошљетку га је и сурвала у ледени гроб, у 55 години свога живота.

У младим годинама повуче га жеља за науком и оде у Србију, да иза основних школа, свршених у домовини, настави више школовање. У Ужици стаде учити реалку, но разне прилике повратише га у своје родно мјесто, у Пјешивце, и у Острогу постаде учитељем. Кроз цијели потоњи рат вршио је службу телеграфиста и био је у неколико бојева. Напошљетку би именован финанцијским капетаном у Никшићу, у којој је служби све био, док га тешка болест не присили, од назад једне године, да код куће остане, из које су га јутрос мртва изнијели и код Петрове цркве сахранили.

Као дугогодишњи чиновник најсавјесније вршио је свете обавезе према Господара и домовине.

Као отац био је љубазан и пожртвован, као муж угледан и миран, као пријатељ искрен и вјеран, као општинар заузимљив, сусретљив и услужан.

Варош га оплакује и има раштa. Спровод му је био баш величанствен. Цијело грађанство допратило га је до вјечне куће, а с њим се на гробу опростио дирљивим и врло погођеним умјесним ријечима г. Новица Ј. Николић, секретар Обласне Управе.

Лака ти црна земља, добри и поштени капетане Радоване, а душа ти уживала рајско насеље! Вјечна ти успомена била међу нама!

Телеграми Бечког „Кор. Бира".

ЦАРИГРАД, 18 октобра. — По увјеравању Турске продужава се демобилизација, али по вијестима из области, приређене су зимске квартире за покретне трупе. Јуче је био панредни министарски савјет, предмет којега била је реформна нота

ПАРИЗ, 18 октобра. — Савјету у Јелисејској палати предочио је Лубе писмо руског Цара, које му је предао Ламздорф. У писму Цар, пошто је поновио Лубету увјерење о својој одности, изјављује задовољство, које му доприноси све оно, што се клони срећи Француске. Тако је он са најнећим симпатијама примио вијест о скорашњем споразуму с Инглеском и срећном сближењу с Италијом. У свему томе Цар види само нови ослонац за општи мир, који је циљ и његове и француске политике, те с тога обје пријатељске націје имају један разлог више, да једна на другу може рачунати и манифестирати у сваком случају потпуну сугласност и солидарност, која је заснована на узајамним симпатијама и интересима

ЛОНДОН, 18 октобра. Грчки Краљ именован је за почасног адмирала инглеске флоте.

БЕЧ, 19 октобра. — Ћесар је именовао принца Галског за шефа дванаесте регименте од артиљерије.

ПАРИЗ, 19 октобра. Ламздорф је отпутовао у Дармштат.

БИОГРАД, 20 октобра — Услед уједињења двају партија радикалних, министарство ће се поново конституисати.

СОФИЈА 20 октобра. — Избори су свршени; ред је потпун у читавој Бугарској; коначни резултат знаће се сјутра; у сваком случају влада ће имати већину.

ЦАРИГРАД, 21 окт. — Министар иностраних дјела, Тефик-паша, посјетио је јуче Каличе и остао код њега два сата. Предмет дискусије биле су реформе. Порта је обећала дати одговор овијех дана. Ирада о демобилизацији резервних батаљона друге класе изашла је. У Скопљанском вилајету већ су демобилизирани 14 батаљона.

Потврђује се вијест, да је гувернер од Асирије Јусуф-паша убијен. Осим тога убијени су још: шеф ђенералног штаба седмог корпуса, Ахмед-паша, неколико официра и чиновника. Већи дио батаљона од гарнизона и дворске страже уништен је. Појединости се не знају; жица је прекинута; појачање војске послато је.

БЕРЛИН, 21 окт. — Цар је вечерас отпутовао у Хамбург, одакле ће у Висбаден. Билов прати Цара

РИМ, 21 окт. — Краљ се очекује сјутра, а тада ће и ново министарство по прилици бити званично објављено.

БЕЧ, 22 окт. — Књаз Ђорђе, критски гувернер, стигао је овамо.

ПАРИЗ, 22 окт. — Краљ грчки стигао је овамо и остаће осам дана, па ће отпутовати у Беч.

ВИСБАДЕН, 22 окт. — Цар Вилхелм стигао је овамо. Град је окићен руским и њемачким заставама.

ДАРМШТАТ, 22 окт. — Увјеравају, да ће се руски Цар с породицом вратити у Русију у суботу.

ТРИЈЕСТ, 22 окт. — Једно одјељење руске флоте, од три ратна брода, стигло је овдје из Крфа и остаће по прилици 8 дана.

ЦАРИГРАД, 22 окт. — Одговор портин на аустро-угарску ноту предат је вечерас посланицима Русије и Аустро-Угарске. Два посланства добила су инструкције, да поткријепе нови аустро-руски програм за реформе, друга их чекају.

ВИСБАДЕН, 23 окт. — Цар Никола у пратњи Ламздорфа стигао је у 8½ сати у вече. Цар Вилхелм дочекао га је на колодвору. Владари се загрлише по неколико пута, а за тијем се упутише у двор, одушевљено акламирани од народа. У двору је био свечан објед. У вече су монарси присуствовали свечаној представи у театру, гдје су били поново најодушевљеније поздрављени. Иза представе цареви се упутише на колодвор, гдје се срдачно опростише. Сјутра дан Билов је конферисао са посланицима: руским у Берлину и њемачким у Петрограду.

ПЕТРОГРАД, 23 окт. — „Journal de St. Pétérsbourg" сматра састанак царева у Висбадену као нов доказ старог пријатељства између двије владајуће породице, које је увијек благотворно утицало на одржање општег мира. Присуство Ламздорфа и Билова даје томе састанку особити значај, нарочито кад се узму у обзир садашње политичке прилике.

ЦАРИГРАД, 24 октобра. — Порта је одговорила на ноту, да је један дио реформа извршен, а извршењу потпуном сметају усташи. Она у одговору прелази ћутањем главне тачке, а одговара јасно само на тачку о демобилизацији и ослобођењу од пореза. Овај одговор који је инспирисан из Илдиза и ако се не сматра као отказ, али се сматра као недовољан.

ПАРИЗ, 24 октобра. — Краљ грчки походио је Лубета; виђење је било врло срдачно и трајало је један сат. Краљ је за тијем учинио подворење госпођи Лубе. Предсједник је вратио посјету краљу.

ДАРМШТАТ, 24 октобра. — Цар Вилхелм стигао је на подне у Егелбах да посјети руског Цара. На станици Цару су представљени велики војвода Хесенски и принц Хенрих. За тијем су се одвезли у Ролфегартен, гдје је у вече био објед, на коме су били и Билов и Ламздорф. На подне је Билов приредио Ламздорфу доручак, иза кога су се ови два државника дуго савјетовали.

БЕЧ, 25 окт. — Ћесар је посјетио књаза Ђорђа, критског гувернера, али не нашавши га у гостионици, оставио му је карту.

ОБЈАВА

Првог новембра ове год. Управи Књ. Држ. Монопола дувана потребити су два магазинијера — један на Цетињу а други у Никшићу. Тога ради сви они који би жељели узети то подузеће нека се пријаве одма Министарству Финансија.

Услови за обдржавање речених магацина јесу сљедећи:

Локал за деповит дувана, справе за мјерење и све мобиље потребито за чување дувана даје Управа Монопола.

Кауција која се има положити јест круна 5000 у готову новцу, или сигурна непокретна залога, сигуран гарант такођер се прима.

Рок погодбе за једну годину. Вршиоц речене дужности има се сем горенаведеног управљати у свему према наређењима Управе Монопола.

Подузимач примаће мјесечне накнаде по 30 круна. Осим тога 1% од продатог дувана до 50000 круна продаје; а кад се ова сума пређе са укупном распродајом дувана, за сувишак магазинијер прима ½ %

Понудиоци имају бити Књажевско Црногорски подајници.

Број 1251.

Цетиње, 11 октобра 1903.

Министарство Финансија.

ОБЈАВА.

На основу наредбе Министарства Унутрашњих Дјела од 17. августа ове године Број 1066. позивају се сви они, којима су биле даровате земље у Загоричу, Забјелу и Зети, на које се нијесу населили, а које им други држе, или су нерађене, да се пријаве у канцеларију ове Управе најдаље до 17. новембра 1903 године ради коначног рјешења о држању истијех.

Ко се не пријави до тог рока, губи право на даровницу, која ће остати на расположење Књаж. Владе.

Број 368. Из канцеларије Зетско-Брдске обласне Управе, 29. августа 1903 г. у Подгорици.

ОБЈАВА.

Швајцарско Савезно Вијеће извијестило је ово Одјељење преко Главне Управе Швајцарских пошта, да британске колоније Хондурас и Кипар пристају на вашингтонску угодбу о размјени писама и кутија са означеном вриједношћу.

Број 5398.

Цетиње, 21. Октобра 1903 г.

Из Канцелар. Пошт.-Телегр. Одјељења Књ. Министарства Унутрашњих Дјела.

ОБЈАВА

Од 1/12 текуће године п. н к. између Црногорских и Бугарских пошта, вршиће се служба поштанских пакета под доплатом, са вриједношћу до 500 франака.

Број 5485.

На Цетињу 24 откобра 1903.

Из канцелар. Пошт.-Телегр. Одјељења. Књ. Министарства Унутрашњих Дјела.

Службене Објаве.

ОГЛАС

Износи се на јавну продају доњеописана непокретност (кућа) Марка Милића с Цетиња ради измире његових дужитеља, кућа је процијењена 1400 круна.

Продаја ће се извршити у потписаној канцеларији.

За продају се одређују три рока: први 25. новембра, други 25? децембра ов. год. трећи 25. јануара 1904 год. у 2 сата послије подне.

На прва два рока неће се непокретност продати испод процијењене вриједности, а на трећем и ниже, али никако испод двије трећине процијењене вриједности.

Сваки је лицитант дужан положити јемство 10% од процијењене вриједности.

Позивају се сви они, који имају на непокретност какво реално право, дужникови повјериоци и они, који имају право преће купње, да се пријаве суду прије прве продаје.

Речена кућа се налази у овој вароши „Катунска Улица" бр. 152., граничи са југа кућом Грга Лончаревића а са сјевера Марка Загарчанина.

Кућа је повемљуша дупле ширине, по плану је ошидана, јаког је материјала и снабдјевена добром дрвенаријом за истом кућом налази се земљишта □ м. 204·24.

Кућа је дугачка метара 5·92 а широка 10·70 заједно са зидовима, у којој се налази једна уређена соба и кужина.

Број 2366 ex 1903.

IV – 1902. 101.

Цетиње, 16. октобра 1903 г.

Из карцел. Књ. Обласног Суда.

Р. 198 Бр. 233. 2–2

ОГЛАС.

Јавна продаја непокретности овдашњег Тома Пице извршиће се дана 22 новембра, 22 децембра о. г. Виђи прилог к 44 броју „Гласа Црногорца".

Број 157.

Улциња, 1 октобра 1903 год.

Општински Суд Вар. Улциња.

Р. 33 Бр. 234 1–1

ОГЛАС.

Јавна продаја непокретности овдашњег Зубер Лабуна, извршиће се дана 30 новембра и 31 децембра о. г. Виђи прилог к 44 броју „Гласа Црногорца".

К броју 99.

Улциња, 5 октобра 1903 год.

Општински Суд Вар. Улциња.

Р. 34 Бр. 235 1–1

ОГЛАС

Јавна продаја непокретности Илије Ивова Миловића из Зубаца извршиће се дана 15 децембра 1903 и 15 јануара 1904 године.

Виђи прилог к 44 броју „Гласа Црногорца".

Број 97

Зубци, 6 октобра 1903 год.

Кап Петар Лумезић.

Р. 34 Бр. 236 1–1

ОГЛАС.

Износи се на јавну продају доле описана непокретност Миличка Дедовића из Андријевице, која је процијењена круна 564.37 хел.

Продаја ће се извршити у потписатом Општинском Суду.

За продају одређују се три рока: први на 14 новембра, други на 14 децембра 1903 год. трећи на 14 јануара 1904. у 10 сати пријед подне.

На прва два рока неће се непокретност продати испод процијењене вриједности, а на трећем и ниже, али никако испод ⅔ процијењене вриједности.

Сваки је лицитант дужан положити јемство од 10% од процијењене вриједности.

Позивају се сви они, те имају на непокретности какво реално право, дужникови повјериоци и они који имају право преће купње да се пријаве Суду прије прве продаје.

Непокретност се налази у једном комаду, у који има оранице рала четири и пола шеснаестине; исти граничи од истока земљом Лазара Дедовића, југа Шука Дедовића, запада општинским путем, сјевера Обрада Лутовца.

Број 705.

Андријевица, 13 окт 1903 год.

Општински Суд вароши Андријевице.

предсједник, кап Милутин Радоњић.

Р. 161 Бр. 237 1–1

Приватне објаве.

ОБЈАВА.

Мој билијар, који се налази у добром стању, продајем са свијем прибором. Цијена умјерена, услови по захтијевању најповољнији.

Никшић. Никола Барјут.

Р. 22 Бр. 103 1–3

ОГЛАС.

Дајем на знање поштованој публици како за овдје такс и за унутрашњост, да сам отворио овдје моју сопствену кројачку радионицу. за израду цивилог одјела свакe врсте по најмодернијем крају, а тако исто и за г. г. свештенике израђујем мантије по захтјевању уз најумјереније цијене.

За крој и израду јамчим да ће бити тачна и брза. Радионица се налази у Главној Улици Катунској број 65.

Цетиње, 24 октобра 1903. год.

С поштовањем:

Андрија М. Андрић, кројач.

Р. 75 Бр. 105 1–3

Вина старог и новог, **ракије** ловове и смокове на продају у већој количини. —

Петковић – Улциња.

Р. 15 106 1–5

Уредник: проф. Живко Драговић **Издавалац: Државна Штампарија.** **У К. Ц. Државној Штампарији.**